

Міністерство охорони здоров'я України

**Інтеграція медичної допомоги з ВІЛ/СНІД на первинний
рівень**

Методичні рекомендації

м. Київ, 2013

Міністерство охорони здоров'я України



Затверджую

Міністра охорони здоров'я України

О.К. Толстанов
О.К. Толстанов

січень
2013 року

**Інтеграція медичної допомоги з ВІЛ/СНІД
на первинний рівень**

Методичні рекомендації

м. Київ, 2013

Інтеграція медичної допомоги з ВІЛ/СНІД на первинний рівень. Методичні рекомендації.

Установи розробники:

Міністерство охорони здоров'я України
Донецький національний медичний університет ім. М.Горького

Автори розробники:

Слабкий Г.О., доктор медичних наук, професор
Лобас В.М., доктор наук з державного управління, професор
Знаменська М.А., кандидат медичних наук
Юрченко О.В., кандидат медичних наук
Крисько М.О., лікар

Рецензенти:

Жилка Н.Я. – доктор медичних наук, с.н.с.
Медведовська Н.В. - доктор медичних наук, с.н.с.

Рекомендовано рішенням проблемної комісії МОЗ та НАМН України за спеціальністю «соціальна медицина» від 24 жовтня 2013 року.

Протокол № 8/2013

Зміст

Вступ

Інтеграція медичної допомоги з ВІЛ/СНІД на первинний рівень надання медичної допомоги

Інформаційне забезпечення та комунікації на первинному рівні медичної допомоги з ВІЛ/СНІДУ

Висновки

Література

ВСТУП

Україна належить до країн з найвищими темпами поширення ВІЛ-інфекції в Європі. До регіонів найвищих рівнів розповсюдження ВІЛ-інфекції належать Донецька, Дніпропетровська та Одеська області.

Заходи з профілактики розповсюдження захворюваності на ВІЛ в Україні є високо затратними та малоефективними. При цьому первинна ланка медичної допомоги, яка наразі активно розвивається в українській системі охорони здоров'я, до даної роботи майже не залучається. Питанням надання медичної допомоги з ВІЛ/СНІД на рівні первинної медико-санітарної допомоги в Україні присвячені поодинокі публікації.

ІНТЕГРАЦІЯ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ З ВІЛ/СНІД НА ПЕРВИННИЙ РІВЕНЬ НАДАННЯ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ

Отримані в ході комплексного дослідження дані стали підставою для обґрунтування оптимізації системи медичної допомоги з ВІЛ/СНІД з її інтеграцією на первинний рівень надання медичної допомоги.

Теоретичною основою розробки моделі стали дані світової та вітчизняної літератури, бази фактичних даних щодо захворюваності населення на ВІЛ/СНІД, темпів поширення інфекції серед населення, організації медичної допомоги і в першу чергу профілактичної діяльності з використанням яких було обґрунтовано і запропоновано кластерну модель інтеграції медичної допомоги з ВІЛ/СНІД на первинний рівень.

Ключовою ідеєю є послідовне вирішення пріоритетної проблеми підвищення ефективності профілактичної діяльності щодо зменшення темпів розповсюдження епідемії ВІЛ/СНІД в Україні та підвищення доступності та якості медичної допомоги ВІЛ-інфікованим та хворим на СНІД.

Розробка кластерної моделі проводилася з позиції системного підходу на рівні системи протидії розвитку епідемії ВІЛ/СНІД та реформування системи медичної допомоги в Україні (рис. 1)

Методологія створення задач, сутність кожного з яких спрямована на досягнення кінцевої мети: підвищення ефективності протидії розвитку епідемії ВІЛ/СНІД в Україні.

Підвищення ефективності протидії розвитку епідемії ВІЛ/СНІД здійснювалося в таких напрямках:

- визначення основних факторів, які впливають на рівень та темпи розповсюдження епідемії ВІЛ/СНІД в Україні;
- аналіз складових визначених аспектів, з інтеграції медичної допомоги з ВІЛ/СНІД на первинний рівень.

Виходячи із названих аспектів, ми виділили наступну групу задач:

1) складові медичної допомоги до яких віднесено: отримання інформації лікарями загальної практики –сімейної медицини про випадки ВІЛ-інфікування населення, яке вони обслуговують з метою надання психологічної підтримки членам сім'ї та надання в термінальній стадії СНІДу паліативної допомоги.

2) матеріально-технічне забезпечення. Складовими рішення даної задачі є забезпечення базовим обладнанням та експрес системами для експрес діагностики ВІЛ-інфікування, комп'ютерною технікою та інформаційно-методичними матеріалами.

3) безперервне підвищення професійної майстерності медичними працівниками первинного рівня. Рішення даної складової полягає в проходженні сімейними лікарями курсів підвищення кваліфікації, тренінгів та практичних занять на базі обласного тренінгового центру, який створено в рамках впровадження сімейної медицини.

4) профілактика ВІЛ-інфікування на рівнях від індивідуального до рівня громади шляхом використання, як індивідуальних так і групових форм роботи з залученням до неї неформальних лідерів. На базі кластерної моделі інтеграції медичної допомоги з ВІЛ/СНІД на первинний рівень розроблена схема профілактики ВІЛ/СНІД на первинному рівні.

Впровадження схеми передбачає розподіл форм і методів профілактичної роботи в залежності від контингенту населення: здорові чи ВІЛ-інфіковані.

Метою запропонованих заходів є попередження ВІЛ-інфікування через прийняття населенням безпечної поведінки. При цьому центральним елементом в даному розділі діяльності сімейних лікарів є сім'я.

Таким чином, структурну основу системи складають наявні ресурси діючої системи охорони здоров'я. Її впровадження вимагає додаткових фінансових ресурсів на матеріально-технічне забезпечення відповідно до галузевих стандартів.

До існуючої системи надання медичної допомоги з ВІЛ/СНІДу запропоновано на **першому рівні** ввести:

- сім'ю та сімейних лікарів з визначенням їх функцій;

– НДО з визначенням їх функцій і обсягів роботи.

До функцій сімейного лікаря з надання медичної допомоги з ВІЛ/СНІДу запропоновано включити:

1) проведення інформаційно-освітньої роботи на рівні сім'ї з проблеми ВІЛ/СНІДу з формуванням у її членів навичок безпечної поведінки з пріоритетом організації профілактичної роботи серед молоді;

2) проведення предтестового консультування;

3) медичне консультування та психологічна підтримка сім'ї на випадок ВІЛ-інфікування одного чи декількох членів сім'ї;

4) проведення призначеного спеціалістами з ВІЛ/СНІДу лікування в домашньому стаціонарі;

5) навчання членів сім'ї догляду за хворим на СНІД;

6) забезпечення медичної допомоги на дому хворому на СНІД у термінальній стадії.



Рис. 1. Кластерна модель інтеграції медичної допомоги з ВІД/СНІД на первинний рівень

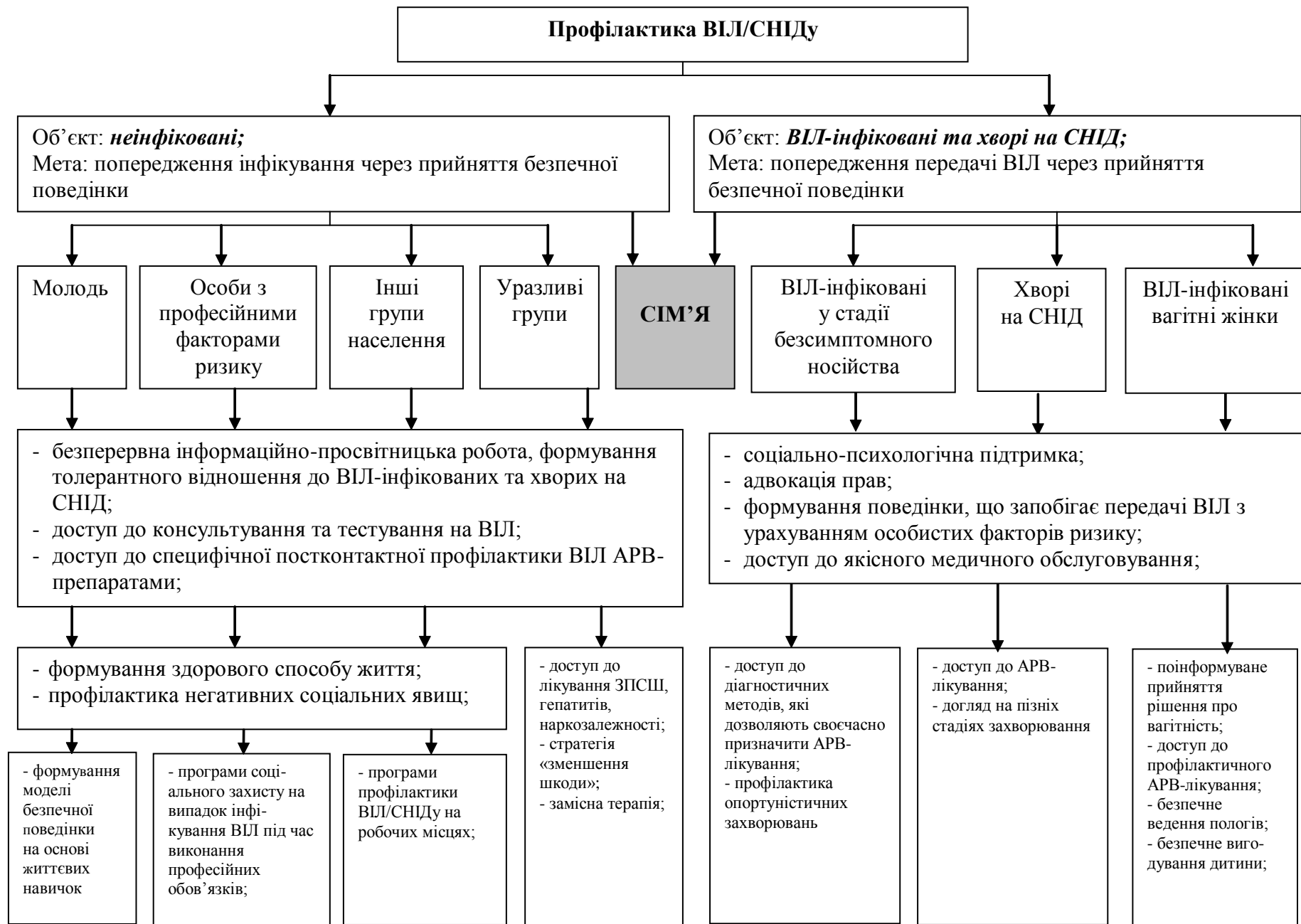


Рис. 2. Модель профілактики ВІЛ/СНІД на первинному рівні

На рис. 2 відображено концептуальну модель інтеграції медичної допомоги з ВІД/СНІД на первинному рівні. Впровадження схеми передбачає використання форм і методів профілактичної роботи в залежності від контингенту населення: здорові чи ВІЛ-інфіковані.

Метою запропонованих заходів є попередження ВІЛ-інфікування через прийняття населенням безпечної поведінки. При цьому центральним елементом в даному розділі діяльності сімейних лікарів є сім'я.

Таким чином в цілому до функцій лікаря загальної практики-сімейного лікаря з надання медичної допомоги з ВІЛ/СНІДу запропоновано включити:

- 1) проведення інформаційно-освітньої роботи на рівні сім'ї з проблеми ВІЛ/СНІДу з формуванням у її членів навичок безпечної поведінки з пріоритетом організації профілактичної роботи серед молоді;
- 2) проведення передтестового консультування;
- 3) медичне консультування та психологічна підтримка сім'ї на випадок ВІЛ-інфікування одного чи декількох членів сім'ї;
- 4) проведення призначеного спеціалістами з ВІЛ/СНІДу лікування в домашньому стаціонарі;
- 5) навчання членів сім'ї догляду за хворим на СНІД;
- 6) забезпечення медичної допомоги на дому хворому на СНІД у термінальній стадії.

Впровадження схеми профілактики ВІЛ-інфікування на первинному рівні надання медичної допомоги потребувало розробки моделі комунікацій, яка представлена на рис.3.

Модель передбачає комунікативні заходи індивідуального та групового характеру, які проводить лікар загальної практики-сімейний лікар в залежності від категорії цільової групи. Цільові групи впливу розділені на здорових, групи ризику ВІЛ-інфікування, ВІЛ-інфікованих та членів їх сімей, осіб, що є сподвижниками в боротьбі з епідемією ВІЛ/СНІД тощо. При цьому передбачено застосування різних форм та засобів суспільних комунікацій з названої проблеми.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА КОМУНІКАЦІЇ НА ПЕРВИННОМУ РІВНІ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ З ВІЛ/СНІДУ

Теоретичною основою розробки моделі стали дані світової та вітчизняної літератури, бази фактичних даних щодо захворюваності населення на ВІЛ/СНІД, темпів поширення інфекції серед населення,

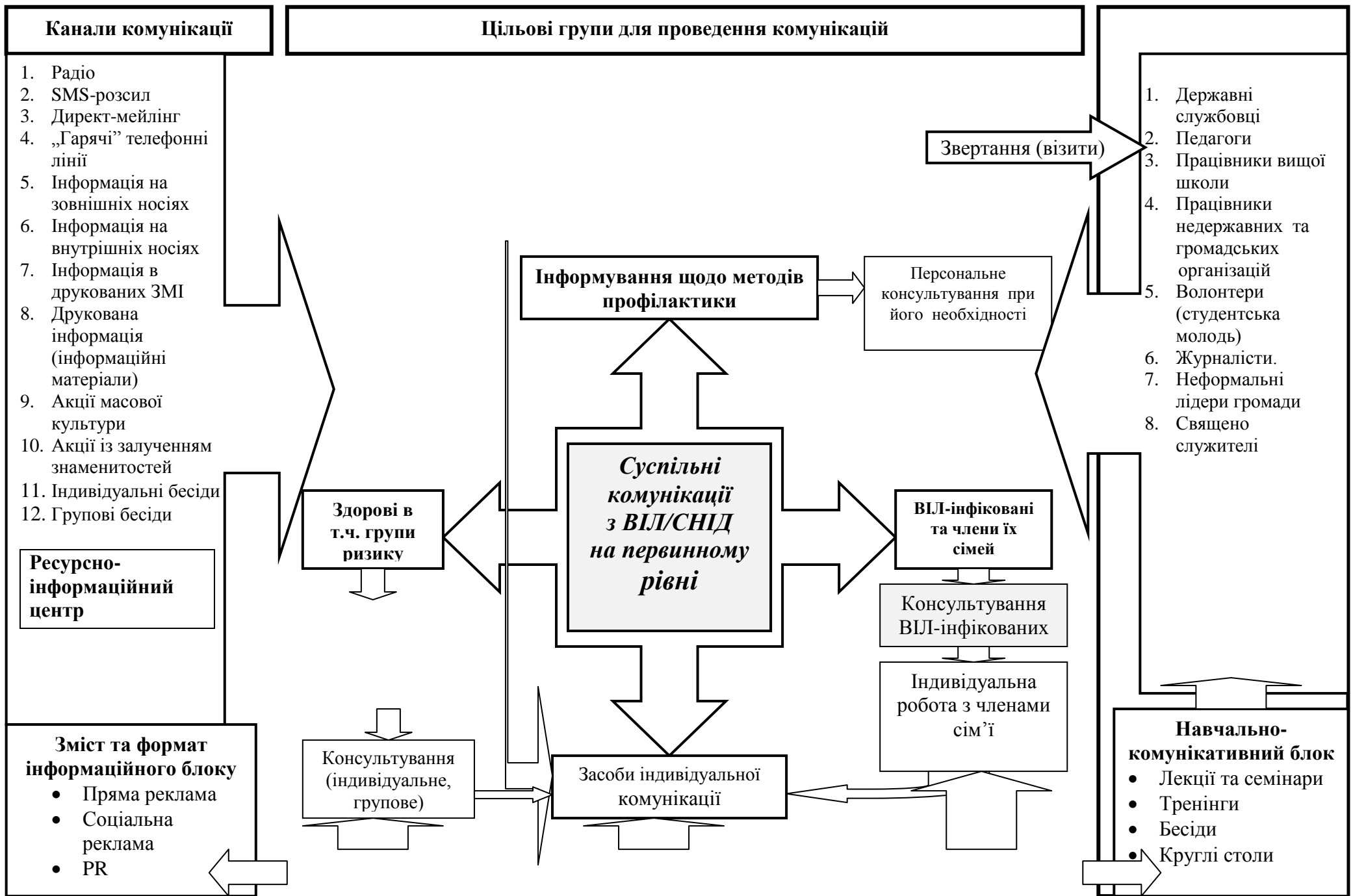


Рис. 3. Модель комунікацій лікарів загальної практики-сімейних лікарів з проблеми ВІЛ/СНІД

організації медичної допомоги і в першу чергу профілактичної діяльності а також дані щодо реформи системи медичної допомоги в країні.

Ключовою ідеєю в досягненні поставленої мети стало послідовне рішення пріоритетної проблеми підвищення ефективності профілактичної діяльності щодо зменшення темпів розповсюдження епідемії ВІЛ/СНІД в Україні та підвищення доступності та якості медичної допомоги ВІЛ-інфікованим та хворим на СНІД при залученні до даного процесу лікарів загальної практики-сімейних лікарів (ЛЗП-СЛ) шляхом підвищення рівня їх інформування за даною проблемою.

Для цього нами з позиції системного підходу розроблена концептуальна модель інформаційного забезпечення ЛЗП-СЛ з ВІД/СНІД (рис. 4).

Методологія рішення задач, сутність кожної з яких спрямована на досягнення кінцевої мети: підвищення ефективності протидії розвитку епідемії ВІЛ/СНІД в Україні полягає в наступному.

1. *Інформація епідеміологічного та медичного характеру* до якої віднесено: отримання інформації лікарями загальної практики – сімейної медицини про випадки Віл-інфікування населення, яке вони обслуговують та методології і нормативної бази з метою надання психологічної підтримки членам сім'ї та надання хворим в термінальній стадії СНІДу паліативної допомоги.

2. *Інформування про засоби профілактики ВІЛ/СНІД* на рівні громади, сім'ї та індивідуальному рівні. Така інформація включає методологію проведення групових форм профілактики на рівні громади, групових форм

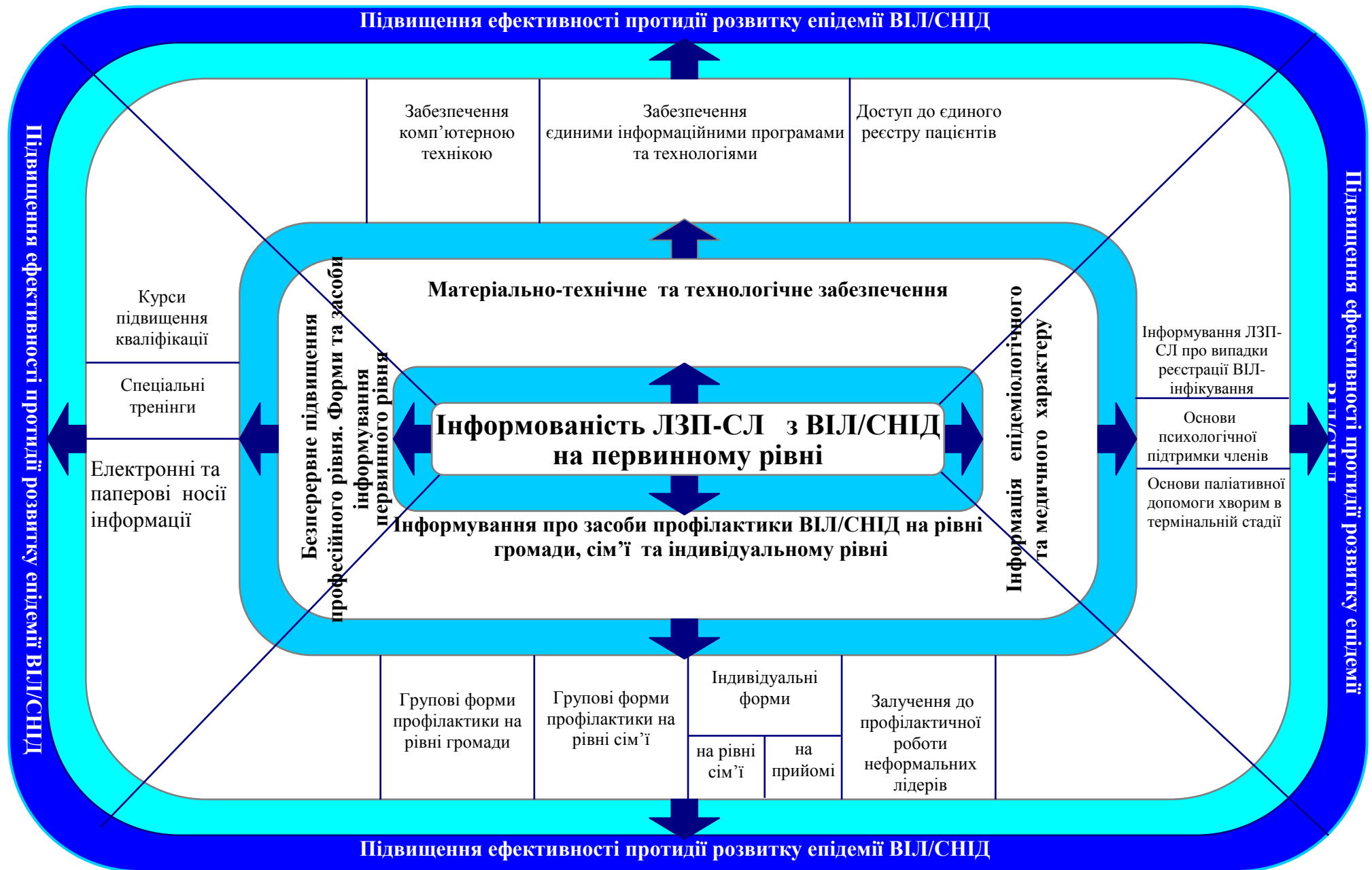


Рис. 4. Концептуальна модель інформаційного забезпечення ЛЗП-СЛ з ВІД/СНІД

профілактики на рівні сім'ї, індивідуальних форм та методів залучення до профілактичної роботи неформальних лідерів.

3. *Інформаційне забезпечення з безперервного підвищення професійної майстерності медичних працівників первинного рівня.* Рішення даної складової полягає в проходженні сімейними лікарями курсів підвищення кваліфікації, тренінгів та практичних занять на базі обласного тренінгового центру, який створено в рамках впровадження сімейної медицини та забезпеченні інформацією на електронних та паперових носіях.

4. *Матеріально-технічне забезпечення.* Складовими рішення даної задачі є забезпечення комп'ютерною технікою, програмами, технологіями та інформаційно-методичними матеріалами.

Висновки

1. Запропонована концептуальна модель інтеграції медичної допомоги з ВІЛ/СНІД на первинний рівень з метою підвищення ефективності протидії розвитку епідемії ВІЛ/СНІД.

2. Профілактична складова моделі передбачає різні форми і методи роботи, які скеровані на дві категорії населення: здорових та ВІЛ-інфікованих.

3. Центральне місце в запропонованій моделі займає сім'я.

4. Обґрунтовано та розроблено концептуальну модель інформаційного забезпечення ЛЗП-СЛ з ВІД/СНІД, схему профілактики ВІЛ/СНІД на первинному рівні медичної допомоги та модель комунікацій лікарів загальної практики-сімейних лікарів з проблеми ВІЛ/СНІД. Їх використання має методично та ресурсно забезпечити діяльність ЛЗП-СЛ в протидії розвитку епідемії ВІЛ/СНІД.

Література

Динаміка захворюваності населення на соціально небезпечні хвороби (Ципко М.І., Розум О.В., Крисько М.О., Якобчук А.І.) Щорічна доповідь про стан здоров'я населення України та санітарно-епідемічну ситуацію. 2010 рік : [монографія] / за ред. О. В. Аніщенко. – К., 2011. – С.74-96

Епідемія ВІЛ-інфекції в Україні та організація протидії її розвитку (Нізова Н.М., Щербинська А.М., Бочкова Л.В., Марциновська В.А, Крисько М.О.). Щорічна доповідь про стан здоров'я населення України та санітарно-епідемічну ситуацію. 2011 рік [монографія]. / за ред. Р. В. Богатирьової. – К., 2012. – С.118-128

Інформаційна стратегія щодо протидії епідемії ВІЛ/СНІД / Г. О. Слабкий, О. В. Юрченко, І. А. Плотніков, М. О. Крисько // Актуальні питання формування здорового способу життя та використання оздоровчих технологій : матеріали наук.-практ. Конф., м. Херсон, 26–27 травня 2011 р. : тези доп. – Херсон, 2011. – С. 125–127.

Крисько М. О. Розвиток епідемії ВІЛ-інфекції в Україні / М. О. Крисько // Україна. Здоров'я нації. – 2011. – № 4(20). – С. 36-40

Крисько М.О. Модель інтеграції медичної допомоги з ВІЛ/СНІД на первинний рівень// Східноєвропейський журнал громадського здоров'я - 2012.- № 2-3 – С. 188-190

Крисько М.О. Результати вивчення готовності лікарів загальної практики/ сімейних лікарів надавати медичну допомогу ВІЛ-інфікованим пацієнтам// Східноєвропейський журнал громадського здоров'я. Спеціальний випуск. Матеріали V з'їзду спеціалістів з соціальної медицини та організаторів охорони здоров'я України. 11-12 жовтня 2012 р. - С. 57-58.

Крисько М.О. Рівень поінформованості молоді щодо проблем ВІЛ/СНІД// Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання здорового способу життя та використання оздоровчих технологій» 6-8 вересня 2012 р. м. Херсон. Херсон, 2012. – С.

Крисько М.О. Щодо готовності сімейних лікарів до надання медичних послуг ВІЛ-інфікованим та хворим на СНІД//Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. 2012. - № 1. – С. 112-115

Крисько М.О., Юрченко О.В. Удосконалення системи профілактики та медичної допомоги з ВІЛ/СНІД// Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання здорового способу життя та використання оздоровчих технологій» 6-8 вересня 2012 р. м. Херсон. Херсон, 2012. – С.

Лехан В. М. Стратегія розвитку системи охорони здоров'я: український вимір / В. М. Лехан, Г. О. Слабкий, М. В. Шевченко // Україна. Здоров'я нації. – 2010. – № 1 (13). – С. 5–23.

Матюха Л.Ф. Наукове обґрунтування системи організації первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини. – Рукопис. Автореферат Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук за спеціальністю 14.02.03 – соціальна медицина та 14.01.38 – загальна практика-сімейна медицина

Первинна медико-санітарна допомога/сімейна медицина : [монографія] / З. М. Митник, Г. О. Слабкий, Н. П. Кризіна; за ред. В. М. Князевича; МОЗ України. – К., 2010. – 404 с.

Ринда Ф.П., Крисько М.О., Левенец Н.Г., Григоренко А.А. Формування здорового способу життя// Міжгалузева комплексна програма “Здоров’я нації”. 2002–2011 [монографія]. ДУ “Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України”; за ред. Р.О.Моїсеєнко, Г. О. Слабкого. – К., 2012. – С. 153-164

Розум О.В., Ципко М.І., Яценко Ю.Б., Крисько М.О. Захворюваність населення України на ВІЛ/СНІД//Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 10-11 листопада 2011р. м. Житомир. Житомир, 2011. - С. 352-353

Слабкий Г.О., Крисько М.О. Удосконалення медичної допомоги з ВІЛ/СНІД в умовах пріоритетного розвитку сімейної медицини// Міжнародний медичний конгрес «Впровадження сучасних досягнень медичної науки в практику охорони здоров’я України». Київ. 25-27 вересня 2012 року. – С. 6

Слабкий Г. О. Рівень обізнаності державних службовців щодо забезпечення протидії епідемії ВІЛ/СНІД / Г. О. Слабкий, М. О. Крисько, А. А. Крапівіна // Сімейна медицина (спецвипуск). – 2011. – № 3 : тези доп. ІІІ з’їзду сімейних лікарів, м. Дніпропетровськ, 19–21 жовтня 2011 р. – Дніпропетровськ, 2011. – С. 140.

Стан епідемії ВІЛ/СНІД в Донецькій області та аналіз заходів протидії. Ситуаційний аналіз / О. Балакірева О. Л. Беленська, Т. Проценко [та ін.]. – К. : Вид-во Раєвського, 2007. – 128 с.

Стан епідемії ВІЛ/СНІД в Черкаській області та аналіз заходів протидії. Ситуаційний аналіз / О. Балакірева, Л. Бочкова, А. Гук [та ін.]. – К. : Вид-во Раєвського. 2007. – 128 с.

Стан епідемії ВІЛ/СНІД у Києві та аналіз заходів протидії. Ситуаційний аналіз / О. Балакірева, Л. Бочкова, Н Жилка [та ін.]. – К. : Вид-во Раєвського, 2006. – 136 с.

Ципко М.І., Крисько М.О.Скорочення поширеності інфекційних хвороб// Міжгалузева комплексна програма “Здоров’я нації”. 2002–2011 [монографія]. ДУ “Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України”; за ред. Р.О.Моїсеєнко, Г. О. Слабкого. – К., 2012. – С. 138-144

Інтеграція медичної допомоги з ВІЛ/СНІД на первинний рівень

Методичні рекомендації.

Автори розробники:

Слабкий Г.О., доктор медичних наук, професор
Лобас В.М., доктор наук з державного управління, професор
Знаменська М.А., кандидат медичних наук
Юрченко О.В., кандидат медичних наук
Крисько М.О., лікар

Комп'ютерна верстка: Власенко О.С.

Здано до набору 29 жовтня 2013 року. Підписано до друку 5 листопада 2013 року.
Формат 60x84 1/16. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Друк лазерний. Умовних друк.арк. 0.98. Облік. вид.арк.1.1.
Наклад 50 прим.

Видавництво «НОУЛДЖ»

Свідство про реєстрацію серія ДК №2884 від 26.06.2007
91051, м. Луганськ, кв. Якіра, 3/316

Надруковано в ТОВ «Цифрова типографія»

Адреса: м. Донецьк-15, вул. Челюскінців, 291а,
Тел.: (062) 338-07-31, 338-07-30

